

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA--

Izhaja vsak
: petek. :

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih
ulicah št. 6.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3—
pololetna . . . „ 1-50
četrtna . . . „ 0-75
Posam. šte. „ 0-10

Štev. 49. V LJUBLJANI, dné 6. novembra 1908. Leto III.

Žalostna pesem o premogu.

Zima se bliža in ž njo pride nad delavca nova huda skrb za kurjavo. Na drva seveda ne more misliti, ker so tako draga, da jih ne zmore. Torej premog, saj delavske rodbine tudi za kuho rabijo v ogromni večini premog. Potrebuje se ga veliko. Za leto in dan ga po uradnih podatkih pride v Pragi krog 25 meter-skih centov. Potemtakem za delavca ne more biti vseeno, kakšne so cene temu kurivu. Silno ga zadene, da je premog od leta do leta dražji. Pri jami je stal rjavi premog l. 1905 meterski cent 52 vinarjev, leta 1907 pa že 82; torej se je zvišal za 58 odstotkov. Kockasti rjavi premog je stal v rudniku leta 1905 40 vin., leta 1907 pa 65 vin.; torej za 63 odstotkov več.

Med tem so se pa delavske plače zvišale komaj za 2 do 4 od st. Povprek so znašale plače leta 1901: Sekači 913 K 51 vin., drugi delavci v jami 845 K 74 vin., delavec zunaj jame 789 K 70 vin., mladi delavci 442 K 60 vin., ženske 340 K 12 vin. povprek na leto. Poglejmo plače leta 1906: Sekači 938 K 43 vin., drugi delavci v jami 826 K 52 vin., delavci zunaj jame 812 K 51 vin., mladi delavci 441 K 41 vin. in ženske 340 47 vin. Samo pri nekaterih vrstah so se plače zvišale za nekaj kron, pri delavcih v jami in pri mladih delavcih so se celo zmanjšale. Potemtakem se nikakor ne morejo izgovarjati kapitalisti, da so cene zavoljo višjih stroškov višje. Zvišali so jih samo zato, da bi vlekli večje dobičke in v ta namen so se zvezali med seboj. To je razvidno tudi iz njihovih računov. Kapitala je v vseh premogarskih delniških družbah naloženega 310,291.000 K. Leta 1907 so imele čistega dočika 32,800.000 K; torej povprek krog 12 odstotkov; ni čuda, da so plačevale svojim delničarjem visoke dividende, krog 10 odstotkov. Bogatin vleče tako brez dela ogromne dobičke. Medtem ko denar nese sicer krog 4 odstotke na leto, jih nese v premogovnikih naložen dva in polkrat toliko, seveda na račun delavca in konsumenta.

Poleg premogarskih družb pa dvigajo cene tudi trgovci. Preden delavec spravi svoj premog v klet, morajo imeti tudi prekupci lepe dobičke. Največja trdka je Peček in Weismann; ta ima do 90 odstotkov vsega avstrijskega premoga v svojih rokah. Na dan ga dobiva po 2000 vagonov iz premogovnikov. Saj celo država iz svojih jam prodaja tema judoma premog, ki ga potem za svojo uporabo nazaj kupuje. Pogodba za to traja do leta 1912. V državni zbornici se je lani meseca oktobra in letos meseca julija govorilo o tem. Govorniki so dokazovali, da imata juda najmanj po 6 K čistega dobička pri vagonu; to znaša na leto 4 milijone 380 tisoč kron; trdili so pa tudi, da imata celo do 50 K pri vagonu. To so vendar dobički, ki se ne morejo več imenovati pošteni. Nižje kot ta dva juda seveda v cenah ne gre noben prekupec, marveč le k večjemu višje. Od velikega pa kupi premog branjevec in od tega ga navadno šele dobi za drag denar delavec.

Svojim bravcem ne potrebujemo praviti, da zahtevamo krščansko-socialni delavci, naj se premogovniki podržavijo, in naj se seveda tudi zakonito preskrbi, da ne bodo trgovci s premogom bogateli na naše stroške. Premog rabi vse ljudstvo, kakor zrak za dihanje, tako je premog potreben za veliki obrt in za industrialno delavstvo. S tako stvarjo špekulirati in delati velike dobičke ne sme biti dovoljeno. Dokler se pa to ne zgodi, pa moramo tudi nekaj storiti. Od občin, kjer je industrialno delavstvo, zahtevajmo, naj napravijo občinska skladišča za premog, kjer bo mogoče brez neutemeljenih prekupevih dobičkov dobivati premog.

Krščansko-socialni minister dr. Gessmann je dosegel za letos, da ima 200.000 kron na razpolago, ki so namenjeni samo za podporo takim skladiščem. Ljubljana, Šiška, Vič, Jesenice, Javornik, Bistrica itd. na noge! Vlada pa mora tudi pritisniti na premogarske kapitaliste s tem, da sama iz svojih jam, ki naj jih pomnoži, kar

Našim strokovnim društvom.

V zadnjem našem listu smo objavili, da se vrši l. kongres avstrijskih krščanskih strokovnih društev dne 1. do 3. januarja 1909.

Vsa naša strokovna društva so dolžna, da se kongresa udeleže.

Imamo že lepo število naših strokovnih društev po Slovenskem. Kakor se pa združuje bogataš, se mora tudi delavec. Združitev glavna stvar!

Pokazati pa moramo našo v strokovnih društvih združeno delavsko moč tudi širšemu svetu. Zato je nujno potrebno, da pošlje vsako naše strokovno društvo na kongres zastopnike.

Pri sejah se o tem posvetujte in hitro sklenite, da se kongresa udeležite. Na kongresu se brez dvojbeno vsak odposlanec kaj nauči, navduši za nadaljnje delo. Stroški, ki jih bodo organizacije imele, se zato stotero povrnejo, ker se po kongresu brez dvoma dvigne navdušenje za delo.

Strokovna društva! Na Vaš kongres!

Dogodek.

Spisal A. P. Čehov. Poslovenil Ivo Česnik.
(Konec.)

»Zakaj ne gledajo,« ne razume Nina. »Oči imajo take kakor slepci.«

Tudi Vanjo vznemiri to vprašanje. Poskusi jedni mačici odpreti oči, dolgo hrope in sope, a njegova operacija ostane brezuspešna. Ne malo ju vznemiri tudi to, da se mačice uporno odtegujejo predloženemu mesu in mleku. Vse, kar deneta pred njih gobčke, poje siva mačka.

»Sezidajva mačicam hišice!« predlaga Vanja. »Živele bodo v raznih hišah, mačka bo pa hodila k njim v goste.«

V raznih kuhinjskih kotih sezidata klobučnice. V njih se nasele mačice. Toda taka hišna delitev je prezgodnja: mačka obhodi s prosečim in sentimentalnim izrazom na gobcu, vse klobučnice in znese svoje otroke na prejšnje mesto.

»Mačka je njih mati,« opomni Vanja, »a kdo je njih oče?«

»Da, kdo je oče?« ponovi Nina.

»Brez očeta jim ni ostati.«

Vanja in Nina dolgo rešujeta, kdo bi bil oče mačic, in naposled se odločita za velikega, temno-krasnega konja z odtrganim repom, ki se valja v zaboju pod stopnicami, in zajedno z drugimi starimi igrači končuje svoje življenje. Privlečeta ga iz šare in postavljata okrog zaboja.

»Pazi!« ji zabičava. »Stoj tu in glej, da se bodo vedle sebi primerno.«

Vse to govorita in izvršujeta z resnim obrazom in z izrazom skrbi na licu. Razun za zaboje z mačicami nočeta Vanja in Nina vedeti za nič drugega na svetu. Njiju radost nima mej. A preživeti moraš tudi težke, mučne minute.

Tik pred obedom sedi Vanja v očetovem kabinetu in gleda zamišljeno na mizo. Okolo svetilke se prekucuje po kolekovanem popirju mačica. Vanja sledi njenim kretnjam in jo beza v gobček zdaj s svinčnikom, zdaj z vžigalico. Nenadoma stopi k mizi oče, kakor bi vzrastel iz zemlje.

»Kaj pa je to?« zasliši Vanja srditi glas.

»To . . . to je mačica, papa.«

»Čakaj, pokažem ti mačico! Poglej, kaj si naredil, ti porednež! Ves popir si mi onesnažil!«

Na veliko Vanjino začudenje papa ne izraža svojih simpatij do mačic in mesto, da bi se čudil in veselil, potegne Vanjo za uho in zakriči:

»Štefan, odstrani to golazen!«

Pri obedu je bil tudi škandal. Ko uživajo drugo jed, slišijo nenadoma cvilenje. Začnejo iskati vzrok in najdejo pri Nini pod predpasnikom mačico.

»Ninika, ven izza mize!« se srdi oče. »Ta trenutek ti vržem mačice v lijak! Da bi te golazni ne bilo v hiši . . .«

Vanja in Nina sta iznenadena. Ne glede na svojo okrutnost preti s smrtjo v lijak, da vzame še mački n lesenemu konju njiju otroke, razbije zaboje, uniči načrte bodočnosti, te prekrasne bodočnosti, ko bo ena mačica tolažila svojo starko-mater, druga živela v vili na deželi, tretja lovila v kleti podgane. Otroka začneta plakati in prositi, naj prizanese mačicam. Oče privoli, a s pogojem, da otroka ne smeta hoditi v kuhinjo in prijemati mačic.

Po obedu se podita Vanja in Nina po vseh sobah in se dolgočasita. Prepoved, da ne smeta hoditi v kuhinjo, ju je spravila v obup. Odpovesta se sladkosti, nagajata in jezita mater.

more po nižjih cenah postavi premog na trg in tako s konkurenco prisili nikdar site oderghe, da pojdejo s ceno navzdol.

Se nekaj, kar se lahko takoj zgodi. Država naj v svojih podjetjih daje svojim delavcem premog po nakupni ceni. Tobačne tovarne delavstvo je po svojem podpornem društvu in po strokovni zvezi se že večkrat obrnilo na generalno direkcijo; urednik našega lista je z drugimi poslanci vred že tudi pritiskal na Dunaju, pa dozdej še zastoj. To ravnanje se nam zdi naravnost neodpustno. Plače se nikakor ne zvišujejo, tako kakor se vse draži. Če bi se tako dvigale plače, kakor se premog, bi ga delavci že kupovali sami, a ob sedanji draginji je tobačna uprava dolžna storiti, kar more, recimo vsaj to, kar more brez lastne škode. Ali se morda boji finančno ministrstvo, da bi zaskepal kak prekupec? Delavstvo ostane prejkoprej pri svoji zahtevi: Proč z oderuštvo pri premogu. Hkrati pa podpira na vso moč zahtevo ljubljanske tobačne tovarne. Tobačna uprava naj poskrbi za premog svojim delavcem in delavkam!

Med brati in sestrami.

SOCIALNI KURZ

se je otvoril 4. t. m. za vevško papirniško delavstvo v D. M. Polju v dvorani »Društvenega doma«.

F. Terseglav je razložil udeležencem bistvo, pomen in namen socialnega, družabnega vprašanja. Slikal je prvič razvoj gospodarskih razmer, počenši s propadanjem srednjeveškega obrtnega proizvodnje pa do manufakture in končno do gospodstva stroja, drugič pa, kako je s tem vzporedno šel liberalizem, začetkoma v praksi kot egoizem in končno tudi v teoriji kot nauk. Opisal je, kako se človeštvo vsled tega gospodarskim razmeram ni znalo in ni moglo prilagoditi, ker mu je liberalizem vzel pogled za edino prava socialna načela. Naglašal je, odkod pomoč in končno tudi povdarjal, kolike vrednosti je socialna vzgoja bodi delavstva bodi drugih stanov.

Nekaj opomb! Prijetno je tako zvečer pri kurzu, ko luč prijazno brni, pomeniti se z ukaželnimi, prijazno zlasti v teh dolgih zimskih večerih. Kurzi na deželi, če se vrše redno, zamorejo biti nedogledne koristi za delavstvo. Zato priporočamo našemu delavstvu, naj se jih marljivo udeležujejo, zlasti možakarji naj pridejo obilno in posnemajo dekleta in žene, ki jih je v tem oziru kakor tudi v marsikaterem drugem treba na glas pohvaliti.

DUNAJSKE VOLITVE V ŠTEVILKAH.

Krščanski socialci	170.177
Socialni demokrati	107.991
Liberalci	19.455
Nemški nacionalci	2.921
Čehi (večina je volila rdeče)	2.128

× × ×

V torek predava v »Slovenski krščansko-socialni zvezi« dr. Pegan iz življenja zločincev.

Kaj pa mi? Zadnja številka socialnodemokratskega »Delavskega lista« prinaša mesečni izkaz darov, ki so jih dali razni »sodruzi« za rdeči tiskovni sklad. V enem mesecu so nabrali

2278 K 5 vin. Tukaj je zopet dokaz, kako velika je požrtvovalnost socialnih demokratov za strankino časopisje. Vsako priliko porabijo, da nabirajo za svoj tiskovni sklad. Na veselicah, na shodih, pri družinskih večerih, da če jih pride pet ali šest v gostilni skupaj, pa že naberejo par kronc za tiskovni sklad. Kaj pa mi? Ne goljufamo delavcev z različnimi agitacijskimi, tiskovnimi in drugimi takimi skladi, zato pa lahko tem lažje upamo, da bode vsak delavec, vsaka delavka naročena na edino glasilo slovenskega delavstva »Našo Moč«. Koliko je še socialnodemokratskih delavcev, ki niso naročeni vsaj na en rdečarski list? Poleg tega pa še plačujejo poseben davek za tiskovni sklad. Naj skrbi torej vsak slovenski delavec, vsaka slovenska delavka, da bomo tudi mi lahko rekli ob pričetku novega letnika: »Ni ga več zavednega slovenskega delavca, ki bi ne bil naročen na glasilo slovenskega delavstva »Našo Moč«! Na delo za »Našo Moč« ob pričetku novega letnika!

Galerija rdečih »poštenjakovičev«. Potrtega srca naznanja bodenbaška krajevna skupina lesnih delavcev, da je njen čez vse priljubljen agitator, »obersodrug« in društven blagajnik Karl Stassni oplenil društveno blagajno in ponoveril tisoč delavskih kron. Posebna žalost nas pa še navdaja, ker je gospod igral »ta velka rola« v rdečem taboru in bil reden gost ter kvartopirc pri gostilničarju v »Volkshalle«. — Naznanja se, da delavci denarja ne dobijo nazaj, ampak da bo še večkrat na tak način izginil iz rdečih blagajn. Obenem se prosi glasnega sožalja.

I. ljubljansko delavsko konsumno društvo si je nabavilo letos precejšnjo množino dobre naravne kopljice. Kar je pa še važneje, tudi po tako nizki ceni, da bode pač vsakemu članu všeč. Najboljši dolenski cviček se toči v društvu članom po 64 vin. liter, na dom pa po 56 vin. Istotako tudi Štajerc. V kratkem dobi tudi Istrijana in Goričana, koja se bodeta točila še ceneje. Petrolej se prodaja po 24 vin. liter. Društvo preskrbi članom tudi premog, prve vrste po 94 vin. za 50 kg. Ker imajo rudokopi ravno sedaj na zimo mnogo naročil, se le-ta počasi izvršujejo; vsled tega prosimo člane, naj premog o pravem času naroče. Vsled množičnega dela je društvo prisiljeno privzeti si še eno prodajalko. Društvo sploh v vsakem oziru jako lepo napreduje. Somišljeniki, držite se načela: Svoji k svojim!

Socialni demokrati na Viču! Veliko hrupa delajo zadnji čas naši sociji na Viču. Napravili so neko mizarsko zadrugo in tudi konsumno društvo. Ker pa Vičani rdečkarjem, kakor nikjer, nič kaj ne zaupajo, agitirajo na vse kripnje in z najrazličnejšimi sredstvi, seveda največ lažnjivimi, da bi spravili Vičane v svoj tabor. Bahajo se, da imajo poleg konsumna v Idriji šest hiš; tega pa ne povedo, da ima tudi nad sto tisoč dolga! V bilanci za leto 1907 pa je cenjeno blago v prodajalni na 58.886 kron, kar je tako visoka vsota, da mora vsakemu poznavalcu konsumov obuditi pomisleka. Pripomniti moramo, da ima naše ljubljansko delavsko konsumno društvo, kadar je najbolj založeno, blaga samo za 12.000 kron. Naši somišljeniki store najbolje, da agitujočim socijem pokličejo v spomin predlanskim v Ljubljani v dvojnem pomenu besede pogoreli konsum, in prepričani smo, da bo tudi njih minilo veselje.

skrivaj peljati v kuhinjo. Naposled se res papa usede h kartam, mama pazi na samovar in ne vidi otrok. Nastopa srečni trenotek.

»Pojdimo!« zašepeta Vanja sestri.

Isti trenutek pa pride Štefan in objavi s smehom:

»Gospa, Neron je snedel mačice!«

Nina in Vanja prebledita in začudena gledata Štefana.

»Moj Bog!« se smeje lakaj. »Prišel je k zaboji in jih pojedel.«

Otrokoma se zdi, da se vsi ljudje, kolikor jih je v hiši, začudijo in padejo po hudobnem Neronu. A ljudje sede na svojih mestih mirno in se le čudijo izvrstnemu teku psa. Papa in mama se smejeta. Neron skoči na mizo, maša z repom in se samozadovoljno oblizuje. Sama mačka je edina nemirna. Steguje svoj rep, hodi po sobah, pogleduje nezaupno na ljudi in žalostno mijavka.

»Otroka, deset ura je že! Čas je, da gresta spat!« kriči mama. Vanja in Nina ležeta spat, plakata in dolgo mislita na ubogo mačko in krutega, predrznega, nekaznovanega Neronu.

Diskuzijske večere o socializmu prireja »Slovenska krščansko-socialna zveza« vsak četrtek ob 8. uri zvečer. Prosimo vse naše delavce, na pridno obiskujejo te poučne in zabavne večere. Vrše se v društvenih prostorih, hotel »Union«, vhod za frančiškansko cerkvijo.

Važen delavski shod se vrši v nedeljo, dne 8. novembra, ob pol desetih dopoldne v »Slovenski kršč.-socialni zvezi«. Poroča gospod državni poslanec J. Gostinčar. Delavci! Delavke! Agitirajte med znanci in prijatelji za obilo udeležbo!

Društveni prostori »Slov. kršč.-socialne zveze« se nahajajo v hotelu »Union« (vhod iz Frančiškanske ulice) ter so odprti ob delavnikih od 6. do 9. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 9. ure zvečer. Na razpolago so tam »Slovenec«, delavski in več drugih listov.

Delavci! Delavke! V nedeljo ob pol desetih vsi na shod!

Podporno društvo delavcev in delavk tobačne tovarne bode imelo v nedeljo, dne 8. novembra, v cerkvi sv. Jakoba ob 8. uri zjutraj sveto mašo za umrle člane. Uljudno se vabijo vsi, da se spomnimo naših rajnih somišljenikov in somišljenic, ki že plačilo vživajo, za svoj trud.

Krščanski socialci so uganjali velikanska sleparstva! tako vpije nad sijajno zmago krščanskih socialcev na Dunaju razjarjen »delavski« (?) »Rdeči Prapor«. Ni sicer naša dolžnost, da bi zagovarjali naše brate na Dunaju, vendar pa prinesemo nekaj vrstic, da spoznajo naši čitatelji tista »velikanska sleparstva«. Prvo tako sleparstvo je to, da so krščanski socialci zapodili rdečkarja, ki je trgal ljudem glasovnice z rdečimi kandidati. Sicer so pa vsa »sleparstva«, ki so jih baje uganjali krščanski socialci, le mulja proti temu, kar so uganjali »svobodoljubni« socialni demokrati. Tako so n. pr. stražili stanovanja in volivne lokale z gorjaci, da nerdečkarji niso mogli voliti. Nekdo drugi, ki je pa odnesel pete, je hotel zabosti nekega nadsprevodnika električne, vendar mu je nož spodrknil nad knjigami, ki jih je imel napačenec v žepu. V jezi nad županom Luegerjem so napadli mestni tramvaj, ter pri tem skamenjem in opeko ranili več pasažirjev in poškodovali devet vozov. Pripomnimo še, da so ta dejstva posneta iz liberalnega lista »Zeit«, ki je v rokah judov, kateri gotovo vzroka nimajo napačati svoje zaveznike rdečkarje. Sedaj pa gospoda tam okrog »Rdečega Praporja« trkaj se na prsa in moli: »Mea culpa!«

Idrija. Pri nas so postali naši sodrugi jako omikani ljudje; zlasti kar so prišli do tega da Kristan s svojim »Naprejem«, ki ga je povečal, lahko poda svojim vernim ovčicam malo več modrosti in telegentnosti. Dozdej so kazali in drugim bili za vzgled le bol tisti kateri so imeli sami sebe za najbolj modre, razlagali so Darwinov nauk češ da je človek iz opice, da ni Boga, zabavljali čez duhovščino itd. pravilo je pa da kakor delajo stari, tako tudi mladi, zato pa to modrost tudi radi kažejo in razlagajo ti mladi s svojo neslanostjo in terorizirajo, posebno radi napadajo mirne ljudi, kar javno na cesti, tako da se človek že ne čuti nikjer varnega kakor da bi bil na Turškem doma, in ti mladi sodrugi kar tekmujejo med sabo kdo se bo boljše odlikoval; ni še dolgo tega ko je enemu naših, ko je šel mirno po cesti priletel kamen na glavo, in to se je zgodilo opoldan, ravno ko je največ ljudi na cesti; ali to se godi na javnem ravno takrat posebno kadar so alkoholični, kaj pa vse počenjajo naši rdečkarji pri delu, bodisi v jami ali pa pri kakem drugem delu, pa presega že vse meje; gorje tistemu kdor ne trobi v njih rog to se ti poslužijo vsacega sredstva: z zabavljanjem, rotenjem in z takimi in enakimi sredstvi se poslužujejo samo da bi jih več pridobili zase; čudno se nam zdi, da se ta korupcija, ki jo uganja ta rdeča sodrga, tako mirno preze od tistih faktorjev ki imajo skrbeti za red in mir. Spozabili so se kaj je bilo z Mravljeto, mi smo mirni prenašali psovke od te sodrge, toda zdaj je pa tudi nas potrpežljivost minila. Gospodu nadsvetniku svetujemo, ako mu je kaj mar za blagostanje in ugled delavstva, da naj energično poseže v to korumpirano družbo; kakor ima pes rad mir, kadar je, tako ima tudi človek rad mir pri delu; pisali bomo še ako ne bo boljše, in bomo vsak slučaj pribili tako kakor je, da bo vsak lahko videl kakšna je modrost in telegentnost naših rdečkarjev, ki jo zajemajo v Kristanovem »Nazaju«.

Ko pride zvečer ded Petrušt, ga peljeta v stran in mu tožita očeta, ki je hotel vreči mačice v lijak.

»Ded Petruša,« prosita deda, »povej nama, kako bi spravila mačice v otročjo sobo; po-o-vej!«

»No, no . . . dobro!« se odteguje ded.

»Dobro.«

Ded Petruša navadno ne hodi sam. Spremlja ga Neron, velik, črn pes danske pasme, z visečimi uhlji in z repom, trdim kot palica. Ta pes je tih, mračen in pol čuvstva, posebno dostojanstven. Na otroka ne obrača niti najmanjšega zanimanja, koraka mimo nju, tolče ju s svojim repom kot po stolu. Otroka ga sovražita iz vse duše, a topot nadvlada praktično razmišljanje nad čuvstvom.

»Veš kaj, Nina?« pravi Vanja in gleda debelo. »Mesto konja naj bo Neron njih oče! Konj je mrtev, on je pa res živ.«

Ves večer čakata trenutka, ko se papa usede, da igra »vijak,*) in bo možno Neronu

*) Vrsta kartanja.

Prometna zveza.

Številke naj govore. Bilanca socialnodemokratske železničarske organizacije za leto 1907 pravi, da je imela socialnodemokratska železničarska organizacija leta 1907 51.832 redno plačujočih članov. Vsak član plača v socialnodemokratsko železničarsko organizacijo mesečno 1 K 20 vin. Ako računamo, vidimo, da plačajo člani mesečno 62.198 K 40 vin, ali letno 746.280 kron 80 vin. To je prav lep denar in bi se z njim prav lahko mnogo storilo. Pa že zadnjič smo povedali, da je že v bilanci zaznamovan največji del teh dohodkov kot stroški za plače Tomschikov in drugih judov ter rdečih generalov. Danes pa smo bolj natančno računali in pregledali bilanco socialnodemokratskih železničarjev. Zadnjič smo bilanco samo kritizirali v številkah, ki so jih sami podali, danes pa pravimo, da so vse tiste številke navadna socialnodemokratska sleparija. Bilanca pravi, da so imeli 388.334 K dohodkov, in vendar naš račun pravi, da je moralo biti pri 51.832 članih 746.280 K 80 vin. dohodkov. Kdo torej laže? Ali lažejo številke ali rdeči generali, ki so pri socialnodemokratski železničarski organizaciji? Nadalje pravijo, da so imeli lansko leto 351.671 K stroškov. Ti stroški so večinoma plače generalom in pa stroški za svinčnike, peresa in črnilo, le 51.000 K je šlo za podpore, kakor pravi bilanca, o katerih pa nikomur ni nič znanega. Zdaj pa mi računajmo. Dohodkov 746.280 K 80 vin, stroškov 351.671 K; ostane 394.609 K 80 vin. V socialnodemokratski železničarski organizaciji pa ni nič ostalo. Kje je torej ta ogromna vsota, ki daleč presega letni proračun največje kranjske kmečke občine? Ni je, in zastoj bi se trudil, kdor bi jo iskal. Šla je po svetu, kakor uboga Pepelčica, ki jo je sovražila mačeha in se sedaj skriva po žepih raznih socialnodemokratskih judovskih generalov, ki pa za plačilo za to lepo vsotico v državnem zboru zmerjajo železničarje z »nerazsodno maso«. Mi umejemo to zmerjanje, ki je izvor prenapolnjenega želodca in žepa. In ta želodec in ta žep je napolnil ubogi, vedno ogoljufani železničar. Morda je pa tudi drugače in ker smo poštene in pravični, si hočemo celo stvar drugače predložiti. Socialnodemokratska železničarska organizacija nima 51.832 članov, ampak samo 26.000; sedaj vsaj račun glede dohodkov približno »štima«. Seveda stroškov račun pa pri socialnih demokratih nikdar ne bo »štimal«! — Zato pa, železničarji, spregledajte že enkrat in ne nosite svojega težko prisluženega denarja v nenasitno vrečo socialnodemokratskih in judovskih generalov.

Delavsko zavarovanje.

Vlada je držala svojo besedo glede na predložitev postave o delavskem zavarovanju in je predložila predlog, kakor je obljubila, dne 3. novembra državnemu zboru. Vlado poročilo izvaja:

Načrt je največje postavodajalno delo, ki se je izdelalo na polju socialne postavodaje. Predlog obsega preosnovno dosedanega delavskega zavarovanja (bolniško in nezgodno zavarovanje), nadalje delavsko zavarovanje glede na delonezmožnost (invaliditetno zavarovanje) in končno starostno zavarovanje in pa samostojnikov (mali posestniki, mali obrtniki in mali trgovci). Za vsa polja socialnega zavarovanja se ustanovi enotni organizem, kakršnega nima nobena država.

Vlado vodi pri tej dalekosežni predlogi zavest, da ustrezne upravičenim zahtevam najširših ljudskih slojev.

Nevarnosti, ki so spojene z modernim gospodarskim življenjem za vsakega posameznika, so vzbudile stremljenje, da se kolikor mogoče zagotovi eksistenca, obstoj. Zato se zahteva, naj družba, splošnost skrbi za posameznika v vseh slučajih delonezmožnosti. Prvi korak na tej poti je bil, da se je uvedlo bolniško in nezgodno zavarovanje, ki je globoko poseglo v gospodarstvo in je velike važnosti. Izplača se na zavarovalnici v obeh zavodih vsako leto približno 80 milijonov kron, nezgodne preskrbnine pa dobiva približno 100.000 upravičenih oseb.

Ne obsegajo pa ta varnostna določila one, ki najbolj čutijo pomanjkanje, namreč onemogle in pa one, ki niso sposobni, da delajo. Za te se je do zdaj skrbelo samo po ubožni preskrbi, kar pa vpliva poniževalno za človeka, ki je delal in ne more več delati. Zato so pričeli zahtevati najširši sloji zavarovanje.

Starostno in invalidno zavarovanje se opira bistveno na sodelovanje samo- in državne pomoči. Pri delavcih se pritegnejo tudi gospodarji, ki morajo toliko prispevati, kolikor delavci. Po postavi se tako določi, da morajo prispevati gospodarji k zagotovitvi bodočnosti delavstvu.

Tako zavarovanje provzročajo, da morajo skrbeti oni, ki delajo, za tiste, ki ne delajo, in mlajši za starejše. Državni prispevek je pa zato važen, ker se tako prevale del stroškov javnosti in da znatno po svojih davkih k zavarovanju, ki niso zavarovani, ker so premožni. Ker morajo starostnemu zavarovanju prispevati premožnejši, se pospešuje socialno izenačenje.

Postava razteza svoje določbe na bolniško in nezgodno zavarovanje, pri delavcih in samostojnih tudi z ozirom na starostno zavarovanje.

Splošno se priklopijo zavarovanju vsi, ki si po svojem nizkem zaslužku ne morejo dovolj privarčevati za starost ne glede na to, če so že samostojni ali ne.

Bolniško zavarovanje, zavarovalna dolžnost

se je razširila malone na vse delavce, nadalje na domače delavce in pa na posle. Kmečko in gospodarsko delavstvo (ne zgolj posli) se je pritegnilo zavarovanju, da postanejo deležni dobrot industrijskega delavstva in da se tako ovira beg z dežele. Izjavili so se za to po pretežni večini tudi zastopniki kmečkega stanu seveda v zvezi z zahtevo, da postanejo dobrot starostnega zavarovanja deležni tudi kmečki posestniki.

Prispevki

bolniškega zavarovanja so zdatno poskočili, ker se razširi bolniška podpora od 20 tednov na eno leto. Ker se uvede uvrstitev po plačilnih razredih, bodo poskočili izdatki blagajni. Sedanja podpora porodnic se preosnuje v zadostno varstvo matere. Preuredi se zdravniško vprašanje.

Samouprava bolniških blagajn,

odločilen vpliv delavcev na upravo, razmerje glasov dveh tretjin delavskih proti eni tretjini podjetnikov ostane neizpremenjeno. V obrambo manjšin se uvede proporcni način volitev. Ostane tudi sedanja organizacija bolniških blagajn: okrajne, prometne (deloobratne), zadrugne, društvene bolniške blagajne in bratovske skladnice. Proti malim bolniškim blagajnam so posebna določila.

Nezgodno zavarovanje.

Preosnova in izpolnitev socialnega zavarovanja mora obsegati tudi rešitev nujnega vprašanja, da se ozdravi denarno poslovanje nezgodnih zavarovalnic.

Dosedanje izkušnje v Avstriji in v Nemčiji govore za to, da se ohrani glavnično pokritje. Ne kaže pa, da bi se pokrili primanjkljaj. Bilančni primanjkljaj: na Dunaju v milijonih kron 25.55, v odstotkih posebne glavnice 44.9; v Pragi v milijonih kron 34.17, v odstotkih posebne glavnice 55.9; pri vseh zavodih v milijonih kron 68.02, v odstotkih posebne glavnice 38.5, tako, da se primerno zvišajo prispevki. Načrt hoče marveč omogočiti, da se naknadni prispevki vplačajo šele, dokler to ni neobhodno potrebno. Breme, ki ga mora nositi industrija vsako leto, se sme povišati le sorazmerno celotne izplačane dnine. To bo glede na razne preosnove zažostovalo, da se ozdravi denarno stanje nezgodnih zavarovalnic. Da dobe nezgodne zavarovalnice polne prispevke, se uvedejo prisilni plačilni listi in pa zavarovanje posamnikov.

Prispevki se ne bodo v bodoče več zaračunali po celotni izplačani dnini, po podjetniku, marveč se bodo zaračunali pri okrajnih uradih za vsakega zavarovanega delavca.

Važna je izprememba, da odpade določilo, po katerem mora prispevati nezgodnemu zavarovanju delavec 10 odstotkov. Prispevati bodo morali nezgodnemu zavarovanju zgolj podjetniki.

Povišale se bodo podpore takim pohabljenecem, ki si ne morejo pomagati, kakor tudi rente svojcem ponesrečencev.

Invalidno in starostno zavarovanje.

Splošna načela.

Vlada je izdelala leta 1904 program, načrt, ki ga je izročila javnosti, da reši vprašanje o invalidnem in starostnem zavarovanju. O njem se je izjavilo več prizadetih skupin. Medtem ko so se obdelavale izjave, se je pa pojavil osobito po državnozbornski volivni preosnovi tok,

ki je zahteval, naj se razširi delavsko zavarovanje v socialno (ljudsko) zavarovanje. Vlada teh želja ni mogla prezirati, in to že zato ne, ker izvira stremljenje po starostnem in invalidnem zavarovanju iz razmer, ki niso običajne zgolj pri industrijskem delavstvu, marveč ki jih dobimo pri vseh gospodarsko slabejših slojih. Ne more se dvomiti, da ne čutijo potrebe po preskrbi na stare dni ne zgolj nesamostojne osebe, ki so navezane na dnino ali na plačo, marveč sploh vsi, ki ne živijo od svojih glavničnih dohodkov, marveč po delu svojih rok in po enaki po življenju industrijskemu delavstvu.

Seveda se mora pri zavarovanju samostojnikov ozirati na posebne razmere, ki jih razločujejo od delavstva in se zato ne more z njimi postopati popolnoma tako, kakor z delavstvom. V prvi vrsti je enak državni prispevek, ki ga prispeva država brez protiuslug in za vsako rento brez izjeme.

Nadalje velja enaka, splošna zavarovalna dolžnost. Izkušnje uče, da je uspešno zgolj prisilno zavarovanje.

Delavske razmere se razločujejo od samostojnih v toliko, da se upošteva pri delavcih v prvi vrsti invalidno zavarovanje. Delavec, navezan zgolj na zaslužek, polagoma izrabljuje svoje moči in mora biti večinoma predčasno preskrbljen. Brezuspšno ostane navadno zavarovanje na starostno rento, ker redno ne dočaka kot aktivni delavec starost, ki mu prizna starostno rento. Izkušnje v Nemčiji to dokazujejo. Zato so pri preosnovi postave o invalidnem in starostnem zavarovanju obdržali le ime invalidna zavarovalna postava.

V prvi vrsti pa zahtevajo samostojni pravico do preskrbe v starosti. Obrtnik ali kmet, ki posvečuje vso moč svojega življenja svojemu podjetju, svoji kmetiji, hoče, da gre v pokoj, ko doživljuje gotovo vrsto let, ne da bi bil odvisen na podporo svojcev ali pa na ubožno preskrbo.

(Dalje prihodnjič.)

Okno v svet.

O kartelih in trustih je dne 20. oktobra predaval v S. K. S. Z. v Ljubljani g. dr. Krek. Ne bo odveč, ako tudi v »Naši Moči« v kratkem označimo namen in pomen tistih. — Karteli in trusti so zveze tovarnarjev in imajo namen, zagotoviti in varovati koristi le-teh nasproti kupovalcem in delavcem. Nastali so tako: Ko so začeli stroji izpodrivati ročno delo, morali so oni, ki niso imeli denarja, da bi si naročili stroje in sezidali tovarno, opustiti prejšnjo svojo obrt in iti delat za delavca k onim, ki so postavili tovarne. Teh — namreč tovarnarjev — pa ni bilo tako malo in ker so hoteli vsi hitro obogateti, začeli so se skušati, kdo bo družega prekosil v množini in dobroti izdelanega blaga in kdo bo več prodal, to se pravi, začeli so med sabo konkurirati. Pri tem so bili seveda vedno drug pred drugim v nevarnosti in kar je bilo slabejših so prihajali na nič in se morali umikati močnejšim, bogatejšim. Nazadnje so izprevideli, da tako ne more več dalje iti in prišli so skup in rekli: Namesto, da bi se med seboj preganjali se zvežimo proti kupcem in delavcem. Tako so tudi storili in zasnovali kartele in truste. Vsi so se obvezali, da bodo prodajali blago po eni in isti ceni, ki jo bodo vsi skupaj določili, da bodo vsi enako plačevali delavce, da bodo tudi vsi enako plačevali surovo blago, ki ga potrebujejo za svoje tovarne itd. Tako so postali kmalu vsemogočni in danes se lahko reče, da karteli in trusti, ki imajo ves veliki kapital v rokah, vladajo svet; oni čisto po lastni volji višajo cene blagu, ki ga prodajajo in pritiskajo cene surovemu blagu, ki ga kupujejo. Pritiskajo pa tudi na plačo delavcev. Ljudstvo je nasproti tem oderuhom brez moči; največji revež in največji gospod mora plesati kakor oni godejo, to je: kupovati in prodajati po tisti ceni, ki jo oni določijo. Ta cena je seveda taka, da oni vedno bolj bogate, a ljudstvo propada. Temu brezsrčnemu izmозgavanju se moramo upreti; to bo pa le tedaj mogoče, ako se trdno združimo, to je, ako nasproti kartelom postavimo gospodarske zadrugne in zveze, hranilnice in posojilnice ter delavska strokovna društva. Posameznik tu nič ne opravi in mora podleči. Zato pa skrbimo, da bodo naše gospodarske in delavske organizacije segale iz kraja v kraj, kakor močna nepretrgana veriga. Tako delajo že drugi narodi, in kadar bo veriga obsegala vse dežele in države, tedaj bo zlomljena moč katerlov in trustov.

Deželnozbornska volivna preosnova. V gališkem deželnem zboru je predlagal poslanec Stapinski, naj se naroči deželnemu odboru, da izdela volivni red po načelih splošne, enake in direktne volivne pravice. Predlog o nujnosti je bil odklonjen, ker je glasovalo za nujnost 64. proti pa 52 poslancev. V češkem deželnem zboru sta se toplo zavzela za volivno preosnovo višji deželni maršal in pa namestnik. V predarlskem deželnem zboru je naznanil deželni glavar, da predloži nov volivni deželni red. Solnograškemu deželnemu zboru so predložili volivno preosnovo, po kateri naj bi volil vsakdo v IV. kuriji, če je star 24 let in ne voli v ostalih kurijah.

Skupno zvezo krščanskih strokovnih društev so sklenili, da ustanove na Nizozemskem. Zveza se ustanovi novembra in se bo glasilo njeno ime: »Christelick National Vakverbond«.

**Tovarna
za stole**

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najoenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Cene brez konkurence!

A. Lukić
Ljubljana, Pred škofljo 19,
priporoča svojo

veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Ustanovljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe. Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramo-
fone in igre.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
störjev, barvarija in likanje usnja
na par

**Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.**

Sprejemališče
Šelenburgove ulice št. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
na najboljše potovali naj se obrnejo
Simona Smeteksa
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kotavrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg št. 10

Priporoča svojo
**trgovino
s klobuki
in čevlji**

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene